

VII	Communication Openness	0,271	2
VIII	Frequency of Events Reported	0,267	3
XII	Nonpunitive Response to Errors	0,238	4

Conclusions: For the first time in Republic of Moldova was assessed the perception of patient safety in neurosurgical departments. This study highlighted the phenomenon of underreporting of adverse events associated with medical care and the factors from HSOPSC that determine the degree of patient safety. It is necessary to implement policies and procedures to encourage adverse events reporting and learning from errors.

ASPECTE CONCEPTUALE ÎN PROMOVAREA SĂNĂTĂȚII POPULAȚIEI LA NIVEL COMUNITAR

Angela Baroncea, competitor

Tudor Grejdean, dr. hab. șt. med., prof. univ.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie

„Nicolae Testemițanu”, Chișinău, R. Moldova

fiodor.grejdean@usmf.md

CONCEPTUAL ASPECTS IN HEALTH PROMOTING FOR THE POPULATION AT THE COMMUNITY LEVEL

The scientific work describes some conceptual aspects of population health at the community level. Health has shown a permanent interest both in the academic and scientific environment, as well as on a social level, being a delicate subject through the prism of the relationship that each individual has with personal health and the medical world.

Sănătatea a prezentat interes permanent atât în mediul academic și științific, cât și în realitatea socială, fiind un subiect delicat prin prisma relației pe care fiecare individ o are cu sănătatea personală și cu lumea medicală.

Domeniul sănătății necesită o atenție specială, deoarece sănătatea este fundamentală pentru orice persoană pentru a se putea bucura de elementele vieții în ansamblu.

În prezent medicina are două modalități cu ajutorul cărora poate acționa asupra stării de sănătate a persoanei, aflate într-o interdependență strânsă. Prima este terapia - arta vindecării bolilor, iar cea de-a doua, profilaxia - ansamblul de măsuri care permit să se evite apariția, agravarea sau extinderea unei maladii.

Pentru a menține și a promova sănătatea, persoana sau individul trebuie să examineze și să consolideze sistematic competențele și deprinderile sănătoase pentru a-și asigura nu doar supraviețuirea, dar și o viață armonioasă și împlinită.

Din literatura de specialitate se deduc cinci dimensiuni ale sănătății:

- Sănătatea emoțională, care reflectă emoțiile unei persoane, sentimentele acesteia față de sine, față de alții, față de mediul social și lumea din jur. Cercetările confirmă, că stresul sau tulburarea emoțională îndelungată fac ca sistemul nervos și cel imun să se deregleze, sporind astfel riscul dezvoltării maladiilor care apar pe fond de stres.

- Sănătatea intelectuală-joacă un rol important în starea generală de sănătate a individului și contribuie la organizarea rațională a vieții, la luarea deciziilor, la bunăstarea persoanei, grupului și a populației în ansamblu. Frecvent sănătatea intelectuală este abordată în cadrul sănătății emoționale sau ca o componentă a celei mintale.

- Sănătatea fizică-se referă la starea biologică a organismului și la reacțiile de răspuns ale acestuia la boală sau traumă. Cercetările efectuate la nivel internațional au arătat că exercițiile fizice regulate, efortul fizic dozat, respectarea normelor igienice, recreația și odihna echilibrată, menținerea unei greutate normale a corpului, evitarea abuzurilor alimentare, evitarea emoțiilor negative permit menținerea și promovarea stării de sănătate a organismului.

- Sănătatea socială întrunește posibilitățile individului de a realiza într-un mod reușit necesitățile sociale (necesitatea unui fiu/fiică, părinte, soț, bunic, prieten, cetățean). Realizarea nevoilor umane (fiziologice, emoționale, securitate, atașament față de cei din jur, autorealizarea eu-lui în viață) constituie un factor important în obținerea sănătății personale și sociale.

- Sănătatea spirituală este generatorul de energie ce reprezintă sentimente, aspirații, trăiri prin care comportamentul și valorile fundamentale ale unei persoane se află într-o armonie cu conștiința, credința și conduita individului. Conform opiniilor unor autori, sentimentele și forțele spiritua-

le se dezvoltă în armonie cu divinitatea, universul, cu sine și lumea din jur. În timp ce unii susțin că afiliația religioasă este în strânsă legătură cu rata scăzută a maladiilor cronice, alții, din contra, sunt de părerea că aceasta poate contribui în mod direct la înrăutățirea stării de sănătate.

În baza celor cinci dimensiuni ale sănătății se poate afirma că pentru fiecare persoană sănătatea are o importanță diferită. Astfel, unele persoane sunt mult mai interesate de sănătatea emoțională sau intelectuală decât de cea fizică. Altele primesc o mare satisfacție din relațiile lor cu alte persoane sau din implicarea în realizarea idealurilor religioase.

Un instrument important în promovarea sănătății este modul de viață, care întrunește elementele obiective ale traiului, condițiile materiale, economice și sociale ale vieții oamenilor. Acești factori, în mișcarea lor istorică, contribuie la formarea profilului psihologic al populației, a personalității indivizilor și la structurarea relațiilor sociale. Fiecare individ, grup familial, profesional și societate în ansamblu își are modul său specific de viață care determină activitățile cotidiene: munca, traiul, petrecerea timpului liber, satisfacerea necesităților morale și spirituale, participarea la viața politică și publică, conduita, participarea activă la ocrotirea și promovarea sănătății, generând totodată și multe probleme de sănătate.

Alt instrument în promovarea sănătății constituie stilul de viață, care reprezintă tipul de comportament repetitiv, habitual, condiționat de nivelul de cultură și de trai. La nivel de persoană stilul de viață poate fi modificat prin schimbarea comportamentului personal și a condițiilor de viață, de unde deducem că fiecare persoană are stilul personal de viață. Educația pentru sănătate, componentă a promovării sănătății, apărută în a doua jumătate a sec. XX, este definită ca educație sanitară modernă, care ar putea încorpora educația nutrițională și sexuală, ca un sistem ce include conștiința stării de sănătate, procesul de predare/învățare, participare. Conform datelor din literatura de specialitate, educația pentru sănătate contribuie la formarea și promovarea în rândul populației a unei concepții și a unor comportamente pozitive, echilibrate, de consolidare a sănătății, dezvoltare armonioasă și fortificare a organismului, adaptării lui la condițiile mediului natural și social. Prin intermediul educației pentru sănătate are loc sensibilizarea populației, formarea unei opinii de masă, fundamentate științific, față de respectarea igienei individuale și colective, față de formarea deprinderilor raționale și sănătoase de alimentație, comportament, muncă și odihnă, evitare a factorilor de risc prin respectarea unui mod și stil de viață sănătos.

Educația pentru sănătate include trei compartimente: cognitivă - comunicarea și însușirea noilor cunoștințe; motivațională-convingerea populației privind necesitatea prevenirii și combaterii bolilor, dezvoltării armonioase; comportamental-volitivă – formarea competențelor și aplicarea lor în practica cotidiană.

O bună parte a cercetărilor în educația pentru sănătate este axată pe familie și școală, care reprezintă principalele căi de promovare a cunoștințelor despre sănătate și de formare a aptitudinilor și competențelor sănătoase ale individului. În multe țări, educația pentru sănătate este disciplină obligatorie în școli.

Promovarea și menținerea sănătății depind de mai mulți factori printre care condițiile de muncă și de trai, nivelul de studii și educație, familie, școală, asociații non-guvernamentale, mass-media, etc. Rezultatele unui sondaj de opinii realizat în Republica Moldova a arătat, că 74% dintre adolescenți optează pentru un mod sănătos de viață, 49%- se străduie să urmeze un program și un regim rațional de viață, practică cultura fizică, se alimentează echilibrat și respectă regulile de igienă personală. O bună parte a celor chestionați recunosc necesitatea restructurării vieții sale, dar numai 43%real respectă rigorile unui mod sănătos de viață. 93% consideră că politica statului ar putea fi mult mai eficientă și mai consecventă în acțiunile de promovare a culturii sănătății.

Rezultatele mai multor cercetări arată că bărbații își pot prelungi durata vieții cu 11 ani, iar femeile cu 7 ani dacă nu vor face abuz de alcool, se vor alimenta corect și vor dormi câte 8 ore pe zi. Ponderele factorilor, ce influențează pozitiv sănătatea, se prezintă astfel: 50-55% revin modului sănătos de viață, 20-25% mediului ambiant, 15-20% factorului biologic și 10-15% serviciilor de sănătate.

Modul de viață, comportamentul, atitudinile și obiceiurile individului au impact asupra stării de sănătate. De aceea este necesar de a reorienta activitățile în domeniul sănătății publice spre Medicina Omului Sănătos, cu susținerea și promovarea măsurilor profilactice, în special de educație pentru sănătate și promovare a modului sănătos de viață. În managementul bolilor cronice, cheltuielile sistemului de sănătate pentru asistența medico-sanitară a pacientului sunt cu atât mai exagerate cu cât sunt mai ineficiente serviciile și managementul preventiv. Nereușita serviciilor de prevenire a bolilor și de profilaxie a complicațiilor se transformă în cheltuieli exagerate pentru sistemul de sănătate și duce la un impact fizic și psihologic

mult mai accentuat pentru pacient. Nerespectarea modului sănătos de viață (activitatea fizică redusă, alimentația nerațională, situațiile stresante și alți factori de risc) se răsfrânge negativ asupra sănătății.

Generația în vârstă este un subiect de atenție specială pentru sănătatea publică ca urmare a creșterii continuă a dimensiunilor acesteia, a modificărilor în societate și a necesității unor alternative serviciilor medico-sanitare costisitoare. Asistența preventivă cu scop de menținere a sănătății vârstnicilor poate preveni dependența prematură a acestora de serviciile medico-sanitare sau de îngrijire destul de costisitoare.

Îmbătrânirea este rezultatul unor procese inevitabile de uzură, însă rapiditatea cu care acestea înaintează poate fi influențată de capacitatea organismului de a preveni și repara daunele aferente acestui proces natural. Astfel, rigorile vârstei pot fi prevenite printr-o alimentație sănătoasă și nutritivă, printr-o activitate fizică, printr-o viață afectivă activă, destinsă și lipsită de stres. A preveni înseamnă a acționa spre a evita consecințele unui risc - accident, deficiență, maladie, incapacitate. Se disting trei trepte ale prevenției: primară (de a evita apariția unei maladii), secundară (de a diagnostica și de a trata precoce o deficiență sau o maladie) și terțiară (de a limita consecințele incapacităților din domeniul social, psihic și afectiv). Măsurile de menținere a sănătății ar trebui cunoscute și aplicate încă din copilărie și tinerețe, întrucât obiceiurile formate pe parcursul primei părți a vieții determină modul de viață al subiecților în etate, starea lor de sănătate în momentul pensionării.

Un rol important au factorii condiționali asupra sănătății populației la nivel comunitar: alimentația, activitatea fizică, deprinderile nocive, viața personală, familia, viața socială și profesională, ereditatea, etc.

Alimentația. Fructele și legumele sunt o componentă importantă a alimentației sănătoase. Consumând zilnic fructe și legume în cantități suficiente putem preveni bolile cardiovasculare, unele tipuri de cancer, diabetul zaharat și obezitatea. Fructele și legumele sunt o sursă importantă de fibre vegetale, vitamine și microelemente. Nutriționiștii recomandă respectarea câtorva reguli: consumul zilnic a cel puțin 5 tipuri de fructe și legume, a tuturor fructelor și legumelor de sezon, în special în stare proaspătă.

Pentru o alimentație sănătoasă se recomandă: echilibru, diversitate și moderație în consum. O alimentație echilibrată asigură o cantitate de calorii adecvată vârstei și activității fiecărui individ. Rația alimentară trebuie să conțină substanțe nutritive de care organismul are nevoie: proteine, lipide, glucide, vitamine și minerale. Întrucât vitaminele sunt co-factori

enzimatici, cu un rol important în schimbul de substanțe, insuficiența lor este considerată una dintre cauzele dereglării proceselor fermentative la înaintarea în vârstă.

Din cele relatate mai sus putem deduce că dimensiunile sănătății formează un tot întreg: fiecare dimensiune are un efect asupra celorlalte. Activitatea de muncă a individului se desfășoară numai în corelație cu sănătatea și cu celelalte valori vitale, care pot fi realizate cu condiția armoniei dintre corp, minte, suflet și care pot contribui la susținerea sănătății acestuia.

Referințe bibliografice

1. Bălcianu–Stolnici C. Geriatrie practică. București: Editura Medicală Amaltea, 2008.
2. Antonesei L. Șapte studii despre educație, cultură și politici educative. Iași: Ediția Polirom, 2005.
3. Enachescu C. Tratat de igienă mintală. Iași: Ediția Polirom, 2004.
4. Marcu M. Sănătatea publică și management. Partea I. Metode și practici. Cluj-Napoca: Ed. Risoprint, 2000.
5. Nistor F., Ciobanu V. Ghid în educația pentru sănătate. Timișoara: Editura Imprimeria Mirton, 1996.

ASPECTE TEORETICE ȘI METODOLOGICE PRIVIND ANXIETATEA BENEFICIARILOR DE SERVICII STOMATOLOGICE

Alina Vechiu, studentă, anul V, Stomatologie

Facultatea de Stomatologie

Coordonator științific: *Natalia Daniliuc*, dr. în psihologie, conf. univ.
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,
Chișinău, Republica Moldova

alinavekiu@gmail.com

natalia.daniliuc@usmf.md

THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF ANXIETY IN DENTAL SERVICES

Anxiety is part of our everyday life, it is a normal reaction to stress that under certain circumstances makes us more attentive to the events and